

Josep Maria Benet i Jornet, «Notes d'urgència al marge d'una adaptació», pròleg a l'edició d'Edhasa de 1983

El llenguatge de Guimerà. Directe, torrencialment directe, troba solucions col·loquials perfectes, que ens poden ensenyar molt. I al costat d'això els moments lírics, que s'insereixen a la resta tranquil·lament, sense problemes. Que uns treballadors de la carretera puguin parlar de sobte amb la imatgeria que utilitzen Maria Rosa i Marçal (o Manelic) sembla problemàtic des d'un punt de vista realista, però tant li fa, perquè Guimerà no escriu obres realistes. Darrere seu sempre hi ha l'home romàntic. Així aconsegueix alguns dels seus millors moments, i no hi ha problema. El problema, molt menor, estaria, en canvi, en cert estovament dels diàlegs, en una tendència a la puerilitat, al sentimentalisme, a la llàgrima. És el preu que el dramaturg paga al teatre català que s'estrenava simultàniament al d'ell, la brossa que arrossega, malgrat tot, quan s'enlaira per damunt dels dramaturgs de l'època. [...]

Un llenguatge torrencial, he escrit. El mot clau de la frase ens arriba abans que cap altre, sigui substantiu, adjectiu o verb. Després del mot clau, aquell on rau la força o el sentit de la rèplica, la frase s'articula sintàcticament com pot, distorsionada. És una espontaneïtat que ens aproxima a la realitat de la llengua parlada, i per tant, sovint molt efectiva, però que en ocasions em sembla que crea problemes; a fi de comptes la literatura no és mai la realitat, sinó un comentari elaborat de la realitat. [...]

Característica de l'obra és la transhumància dels personatges, el seu desarrelament del paisatge i de la terra: com a punts de referència tenen els companys, mai els llocs. L'únic lligam, si de cas, i aquest, aleshores, esdevé poderós, és el de la carretera. El carro que, en acotació, passa pel fons al final del primer acte em sembla significatiu. [...] La carretera és la seva obra, la de tots: és amb orgull que Quirze diu: «Oi que sembla mentida, Jepa? Ja la tenim llesta, la carretera.» Però a més, immediatament, aquesta carretera, aquest «fer» una carretera, es converteix en símbol del difícil fer-se, per part de Marçal, de l'amor de Maria Rosa. «El Marçal va començar dues feines en un dia: la carretera i l'engrescament per la Maria Rosa. Avui l'hem acabada, la carretera, i avui mateix es casa amb ella». [...]

La sensualitat, la sexualitat sempre presents en Guimerà. I un dels seus millors valors dramàtics. La ferida, tema recurrent en l'autor (la fitora a La filla del mar, el ganivet a l'escena del segon acte de Terra baixa...), és símbol de l'acte sexual. A Maria Rosa hi ha, per damunt de tot, l'agulla de la verema, la sang convertida en vi que a la llarga perdrà Marçal en emborratxar-lo i fer-li perdre la discreció. Tema cabdal, que cal potenciar. Una altra imatge sexual, esplèndida, la roba de Marçal

que Maria Rosa renta. Roba interior, cal tenir-ho en compte, i que cobreix de bromera, que estava, escorre, amanyaga... No és gratuït, tampoc, sota aquesta perspectiva, que Marçal, quan va a espiar aquestes bugades, es punxi amb els esbarzers. La penetració de la carn, sempre present. I Maria Rosa mata Marçal amb un ganivet. La nit d'amor, mostrada amb luxúria, culmina amb un coit diferent de l'esperat, el del ganivet penetrant Marçal.